

LUX FILM DAYS

3 FILME
24 DE LIMBI
28 DE ȚĂRI

© Benedict Neuenfels

STYX

un film de Wolfgang Fischer
Germania, Austria

STYX

UN FILM DE WOLFGANG FISCHER

Rike, cvadragenară, s-a hotărât să ia o pauză de la cariera sa de medic de urgențe pentru a merge în Insula Ascension, la bordul Asa Gray, o navă cu pânze de care are mare grijă. Rike călătorește singură, iar călătoria sa nu este doar una către Atlanticul de Sud, ci și o odisee interioară profundă. La bord, își împarte timpul între navigație și cărți, printre care *Creația paradisului: Darwin pe Insula Ascension*. Fascinată de variata vegetație luxuriantă care împânzește această insulă, deșertică până la sfârșitul secolului al XIX-lea, Rike este nerăbdătoare să vadă acest paradis artificial, creat în întregime sub îndrumarea celebrului naturalist britanic.

Într-o noapte însă, destinul va bulversa totul, schimbând mersul lucrurilor. În timpul unei furtuni violente, Rike întâlnește un vechi vas de pescuit, la nord-est de Capul Verde. La bord, cei cam o sută de migranți în derivă lansează în direcția sa semnale disperate de ajutor. Rike încearcă în zadar să stabilească legătura radio cu vasul, așa că alertează paza de coastă, care nu reacționează însă prompt, în ciuda apelurilor sale repetate. Singură, simțindu-se obligată moral să vină în ajutorul migranților, dar fără a-i putea găzdui la bordul vasului său, mult prea mic, Rike se simte frustrată de neputința sa, cu atât mai mult cu cât știe că este unica speranță a naufragiaților. Sfâșiată între dorința de a le veni în ajutor și necesitatea de a se îndepărta, Rike se află în fața unei tragice dileme. În final, ea va reuși să salveze doar un singur pasager, un adolescent pe nume Kingsley.

PLASAREA ÎN CONTEXT

Punând în scenă această tragică confruntare, realizatorul Wolfgang Fischer ilustrează, sub formă alegorică, distanța ireductibilă dintre Europa opulentă, pe de o parte, și sărăcia și instabilitatea politică africană, pe de altă parte, cu toate implicațiile sale: carențe, violență, injustiție și persecuții. Filmul lansează o întrebare esențială: ce poate face o persoană într-o situație dramatică, precum cea din film, atunci când autoritățile competente și puterea o ignoră deliberat?

Mesajul filmului este de extremă actualitate, într-un context marcat, printre altele, de ascensiunea xenofobiei și a naționalismelor europene: Italia, Austria, țările grupului de la Vișegrad (Ungaria, Cehia, Polonia și Slovacia) nu mai vor să primească migranți pe teritoriul lor, fapt dovedit de recente decizii de a bloca accesul în porturi. După o criză a migrației fără precedent, care a atins apogeul în 2015, suntem acum într-o criză politică ce opune o Europă deschisă uneia închisă, căreia conducătorii Uniunii trebuie să îi facă față pentru a soluționa problema primirii migranților.

ORIGINEA SPECIILOR

Situată în Atlanticul de Sud, în largul continentului african, Ascension este o mică insulă vulcanică, vizitată în 1836 de Charles Darwin, la sfârșitul expediției sale în jurul lumii la bordul vasului Beagle. Stupefiat de peisajul său dezolant, fără apă dulce și fără vegetație, Darwin discută cu botanistul Joseph Hooker, care va împăduri insula, plantând tot felul de arbori și plante din Europa, Argentina și Africa de Sud. Scopul său este de a restabili ciclul apei și calitatea solului, ceea ce, treizeci de ani mai târziu, s-a și întâmplat. În film, aceasta este experiența singulară care o fascinează pe Rike, după cum indică și alegerea destinației sale, lectura sa pe vas – *Creația paradisului. Darwin pe Insula Ascension*, o carte ilustrată, cu titlu emblematic, care apare filmată în prim-plan – și numele însuși al vasului său, Asa Gray. Asa Gray a fost un botanist american fervent admirator al lui Darwin, care i-a oferit acestuia informații prețioase pentru redactarea *Originii speciilor* și care i-a răspândit ideile în Statele Unite.

Toate aceste detalii au, astfel, importanță și ne fac să revenim la prologul filmului, care surprinde în mișcare maimuțele mari din Gibraltar, singurul loc din Europa unde două sute cincizeci de macaci de Barbaria trăiesc încă în stare sălbatică. Este cunoscut faptul că, în secolul al XIX-lea, primatele s-au aflat în centrul cercetărilor lui Darwin privind originea speciilor. Modul în care realizatorul

filmului suprapune în montaj imaginea unui primat care, mâncând, face aceleași gesturi ca și omul, cu imaginea lui Rike făcându-și provizii pentru călătoria pe mare, ne amintește această înrudire și, indirect, ne face să punem în discuție presupusa superioritate a inteligenței omului în raport cu restul lumii.

CREAȚIA PARADISULUI

Astfel, suntem provocați să reflectăm la sensul general al acestor referințe îndepărtate integrate în istoria noastră contemporană, marcată de ciocnirea violentă între două universuri contrastante: pe de o parte, o societate occidentală repliată asupra ei însăși și asupra confortului său de viață, egocentrică și uneori indiferentă față de restul lumii și, pe de altă parte, comunitatea migranților care se luptă pentru supraviețuire. Simbolurile narative creează un teren al alegoriei care deschide calea interpretării.

„Creația Paradisului”, titlul cărții preferate a lui Rike, ne dă un prim indiciu, relevând că expediția sa solitară ia forma unei reîntoarceri în grădina Edenului, sau în „Paradisul terestru”, conducând astfel la originile lumii așa cum sunt descrise în Geneză. Încă de la începutul filmului, înainte ca Rike să se lanseze în larg, este evidențiată răspunderea omului pentru starea în care se află lumea, eliminând dintru început ideea de catastrofă sau de fatalitate din interpretarea evenimentelor ce urmează. Am putea vedea în aceste corelări o critică a modului în care este tratată primirea migranților în unele țări. În acest context, referirile la „creația paradisului” pe Insula Ascension pot fi interpretate în sensul că se pot găsi soluții omeneste realizabile și profitabile tuturor la situațiile cele mai disperate.

Și, atunci, de ce nu ne resemnăm să acceptăm ordinea lumii așa cum este? În virtutea cărui principiu considerăm normal să beneficiem de condiții cât mai bune, în timp ce alții, mai puțin norocoși, pier în condiții atroce încercând să-și salveze viața? Aceasta este problema esențială pe care o ridică, prin toate aceste aluzii, filmul lui Wolfgang Fischer.

Pe de altă parte, de o manieră pur prozaică, neputința lui Rike de a face ceva pentru a-i salva pe pasagerii vechiului vas de pescuit în naufragiu – deși ilustrează posibilitățile limitate de acțiune individuală pe care le avem și accentuează oarecum ideea de fatalitate care planează asupra tragediei dispariției a mii de migranți pe mare – este, în primul rând, o manieră de a ilustra eșecul total al simțului moral colectiv. Într-o primă conversație radio cu Rike, chiar înaintea furtunii, căpitanul unui cargobot din zonă o asigură că poate conta pe el în caz de nevoie. Câteva ore mai târziu, refuză să intervină, spunând că se teme să nu-și piardă slujba și plasând astfel interesul său personal deasupra datoriei de a acorda ajutor pe mare celor în pericol să-și piardă viața, prevăzută în Convenția SOLAS din 1974. De altfel, este încă o modalitate de a sublinia lacunele politicii de primire, printre altele la nivelul cel mai concret: gărzile de coastă, deși au o misiune de securitate civilă pe mare, refuză să reacționeze în urma informațiilor alarmante pe care Rike li le transmite prin radio.

APELE INFERNULUI

Căutarea Paradisului – care este centrul călătoriei atât pentru Rike, cât și pentru migranți, deși pentru cei din urmă nu are nici aceeași realitate, nici același sens – se anunță încă de la titlul filmului a fi o mare utopie: Styxul era, în mitologia greacă, unul dintre cele cinci fluvii care înconjurau Infernul, marcând frontiera dintre lumea celor vii și lumea celor morți. Anunțând fără ambiguități drama care urmează, titlul ales de realizator aruncă dintru început un văl sumbru asupra narațiunii și lasă să transpară finalul tragic, încă dinaintea primelor imagini. Contrastul evident dintre Paradisul visat și Infernul realității, atât pentru migranții în naufragiu, cât și pentru Rike, care nu le poate veni în ajutor, pare să denote o puternică intenție de a denunța, prin această alegorie, inerția politică în fața unei situații extrem de îngrijorătoare, dar și indiferența generalizată a cetățenilor occidentali față de probleme care sunt pentru ei îndepărtate și abstracte, atât timp cât nu sunt fizic confrunțați cu ele. În această sferă de interpretare, gărzile de coastă care intervin la finalul filmului devin un fel de luntrași ai morții – precum Caron, care trecea în Infern sufletele morților peste râul Styx – transportând de la o ambarcațiune la alta mult mai multe cadavre decât supraviețuitori.

În același cadru de interpretare, se poate stabili o analogie între Rike și Styx, cea mai în vârstă dintre oceanide, care era zeița fluviului cu același nume. În mitologia greacă, nimfele acvatice au întotdeauna un rol binevoitor, fiind trimise de Zeus, printre altele, pentru a veghea asupra băieților și a-i ghida spre vârsta adultă. Această analogie pune într-o lumină specială relația care se creează între Rike și tânărul Kingsley, singurul migrant pe care reușește să-l salveze, dar și rolul nefericit pe care îl va avea, în pofida voinței ei, în destinul tragic al efemerilor săi tovarăși de călătorie. Fără îndoială, nu din întâmplare, la finalul filmului, după ce Rike coboară noaptea în cala vasului naufragiat și descoperă întreaga oroare a situației, avem în prim-plan fața ei acoperită total de o pânză sumbră, lăsând să se vadă doar ochii. Pe lângă un mijloc de a se proteja de contaminare, nu putem să nu vedem în această imagine, prezentată cu destulă insistență, o analogie cu pânza care acoperea fața luntrașului Infernului atunci când transporta sufletele morților de cealaltă parte a Styxului.

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

CÂTEVA TEME DE REFLECȚIE

- Filmul *Styx* se împarte în două părți: există un *înainte* și un *după* furtuna care face ravagii de-a lungul întregii nopți. În cadrul interpretării noastre alegorice, ce puteți spune despre această furtună? Cum ar putea fi ea văzută? Putem vedea în ea o aluzie la alt episod mitologic? Ce sens capătă acest eveniment al hazardului în contextul filmului?
- Până la urmă, personajul lui Rike, simplă turistă în vacanță, ne retrimite spre noi înșine și spre propria noastră răspundere de cetățeni europeni. Ce mesaj credeți că vrea să transmită regizorul Wolfgang Fischer și ce așteaptă de la spectatorii filmului?

les grignoux

CINEMATOGRAFIA EUROPEANĂ PENTRU EUROPENI

Premiul LUXFILM continuă să aducă laolaltă, prin filmele realizate de tinere regizoare și tineri regizori europeni talentați, genuri și tonuri de o diversitate uimitoare. Parlamentul European are onoarea de a prezenta cele trei filme aflate în competiție pentru Premiul LUXFILM 2018:

STYX, un film de Wolfgang Fischer, Germania, Austria

CEALALTĂ PARTE A TUTUROR LUCRURILOR (*Druga strana svega*), un film de Mila Turajlić, Serbia, Franța, Qatar

FEMEIE ÎN RĂZBOI (*Kona fer í stríð*), un film de Benedikt Erlingsson, Islanda, Franța, Ucraina

Filmele abordează cu entuziasm și inteligență teme de actualitate și reflectă ceea ce se petrece în Europa în prezent. Ele prezintă personaje care deschid ochii asupra lumii din jurul lor, pentru a înțelege realitatea, precum și societățile și comunitățile cărora le aparțin. Poveștile noastre aduse la viață de emoția filmului pun în valoare calitatea și diversitatea cinematografului european, precum și importanța sa în crearea unor valori sociale și în formarea unor comunități culturale. Vă invităm să vedeți aceste filme cu ocazia celei de a 7-a ediții a Zilelor LUXFILM.

PREMIUL LUXFILM

Cultura are un rol fundamental în dezvoltarea societăților noastre.

În acest spirit, Parlamentul European a lansat, în 2007, Premiul LUXFILM. Parlamentul dorește astfel să contribuie la îmbunătățirea distribuției filmelor europene în toată Europa și să încurajeze dezbateri și discuții la nivel european pe teme societale majore.

Premiul LUXFILM este o inițiativă excepțională. În vreme ce majoritatea coproduțiilor europene sunt distribuite exclusiv în țările lor de origine și doar rareori în alte țări, chiar și în cadrul Uniunii, Premiul LUXFILM oferă unui număr de trei filme europene ocazia unică de a fi subtitrate în cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene.

Câștigătorul Premiului LUXFILM va fi ales prin vot de deputații din Parlamentul European și anunțat la 14 noiembrie 2018.

ZILELE LUXFILM

Premiul LUXFILM a dat naștere Zilelor LUXFILM. Începând din 2012, cele trei filme înscrise în competiție pentru Premiul LUXFILM sunt prezentate unui public european mai larg cu ocazia Zilelor LUXFILM.

Prin intermediul Zilelor LUXFILM, vă invităm să vă bucurați de o experiență culturală transfrontalieră de neuitat. Din octombrie 2018 până în ianuarie 2019, vă veți putea alătura cinefililor din toată Europa, asistând la proiecțiile celor trei filme în una dintre cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene. Nu uitați să votați filmul dumneavoastră preferat pe site-ul nostru de internet luxprize.eu sau pe pagina noastră de Facebook!

MENȚIUNEA SPECIALĂ A PUBLICULUI

Mențiunea specială a publicului este decernată filmului ales de către spectatori în cadrul Premiului LUXFILM. Nu uitați să votați pentru unul dintre cele trei filme înainte de 31 ianuarie 2019! Veți avea poate șansa să asistați în iulie 2019 la Festivalul Internațional de Film de la Karlovy Vary – la invitația Parlamentului European – și să anunțați titlul filmului care a primit mențiunea specială a publicului.

URMĂREȘTE,
DEZBATE ȘI
VOTEAZĂ!

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REGIA: Wolfgang Fischer

SCENARIUL: Wolfgang Fischer, Ika Künzel

DISTRIBUȚIA: Susanne Wolff, Gedion Oduor
Wekesa, Alexander Beyer, Inga Birkenfeld

IMAGINEA: Benedict Neuenfels

PRODUCĂTORI: Marcos Kantis, Martin
Lehwald, Michal Pokorny

PRODUȚIA: Schiwago Film GmbH, Amour
Fou Vienna

ANUL: 2018

DURATĂ: 1h 34'

GENUL: ficțiune

ȚĂRI: Germania, Austria

VERSIUNEA ORIGINALĂ: engleză, germană

